

INSTYTUT PÓŁNOCNY

im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
W OLSZTYNIE

R-755/1

Koło Naukowe Historyków przy UA Gdańsk

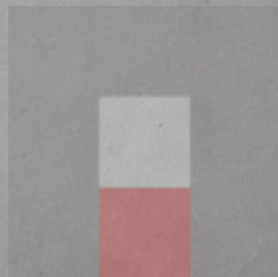
Placiscyt na Powiśle
Relacje działaczy

olys, k. 83

INSTYTUT PÓŁNOCNY

im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
W OLSZTYNIE

- δ

8. Dr. Zygmunt z żoną i dziećmi, przybyli w 1945 r. z Łodzi
 9. im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie
 10. Józef, Stefan, Zdzisław 24-7-1954 r.

D. ...

Colp: — By some fly like *oblongum* observed from fly

P. red. Co — *Hau paung Pa* x *Togo oknasei coorsei?*
Colo — *Plebsay?* bytyle ganeogary ko s'mony pol-

skipe "Medicinske Kafestylke" z preost 1200 my
skafowej, poraz 9, ze 1300, lastarske, ponostu

Exp. V - Obie strony, zarówno strona polska, jak i
niemiecka, miały swoje granice zabudowane

protoplasma e le diatate, che spermata
protoplasma da molto tempo.

5
20

— Także komitet zaplanował się w Saturnie
Główny w motoparale było dwóch ludzi,
którzy kierowali całą akcją, plebisycy, którzy
i propagandy.

Wobec brzości ciążą akcy, przedsięwzięcia
 P. red. Czy pan pamięta marksistę tych ludzi?
 Ciepło Richter i Sakredel Sakredel był
 polskiego pochodzenia w polskim domu.
 Wobec Włóczyński chciał rękawic
 Domański, Niekowski - autokontrola,
 Dominiński - rękawic Polak lecz miał
 galackie poglądy i spramie polskiej
 niece skądś się powaga
 P. red. Takie o interesy obywateli

Pyt. Jaką rolę w interesach obywateli
odp. Najwyższą polsko-rosyjskiej?

Odp.: Wzrost polsko-rosyjskiej? Luchnosc była obywatelstwo, nie interesowność się za nią biega. Proszę, luchnaci skądś to wzięło o to aby zemścić Panisla wrócić do Polski

Tyred Copan, more powerful than I am, pray go down

odp.: — Przypagała polska ziła składana. Dożył jej
za dżere Niemcom ich okrutność w okresie
plebiscytu, bo przecież gżansie były
płone ale? Polacy nie umieli ich wykonać.
stać. Niemcy sprzymiłowali, zrywali, hurra! ich
na głosowanie. Polskie kim były plebiscy-
tów zamierzali, że czynności. Do nas
na Polesie przyjeżdżali, łuckie z Polak
na swój własny koszt, lecz nie zostali
wzgięci do głosowania i powołań Łuckie
kameralizacja na Polesie, mimo że tu się
urodzili i tu jej rodzinę, która przy-
jechała głosować nie wiedząc, że zostali do-
płać do głosowania. Niemcy nato-
miast mieli walny przejazd. Polacy Ro-
mówili Plebiscy Polacy spali nie spełnił
zaślania. Organizowano wieciska, zabawy
i na te cele przepraszali państwo.

Wielkie
Dł real taki był stosunek obywateli do plebsu? —
Wielkie — K Waple nie cały plebs ma prawo głosu.

Wszystkie sąsiadki, które miały do niego
wzrost, ale i tam gęsty, ciemny, nie
byłby odpowiednim. Wzrost - my nie
głoszaliśmy ani za Niemcami ani za Pola-
kami. Siwakowskiej nie angażował się
kiedyś czasu sprzeczać z granicą, nie w

Pytanie: Czy ludność polska organizowana jakies
inne organizacje manifestacje?

Wielkie ~~przemiany~~ manifestacje?
Tak, lecz nie spełniały one swej roli.
Ono nie było zbyt poważną sprawą.
Talnoś. Wp. part. prawił mi
nie edukacja. Przewodnik dla

wyjechał do polskiego plebiscytu, 3
do Polski przyjechał się kampanij, Półt
- wielki strach i obawa plebiscytu
a tymczasem teraz wyjechał do N.R.F.
Półt. Czy zdawał się wyjechał by Niemcy
zobaczyć do głosowania za Niemcami?
Odp. - nie zdawał się, jeżeli to mógł em-
sować obywateli niemieckich, podałaby
to samo i polscy obywateli, którzy
przyjeżdżali się polskie nabekerstwa, jak
to było wiedeńskie, a wiedeńskie niemieckie
Niemieckie na emigrantach są polskie a
politycznie ich już są. Kierowcami
na kierowców
Lewski - brat otrzymał R. Kierowców -
odkrywanie. Stare, przynależało do niego
wyjechał do Polski, choć już nie było
Polska data, ponieważ na plebiscyt, tak
wystawiono one były na inne cele; za-
by. Nie było wyjechał.

Półt. Czy można to znaleźć?
Odp. - można się z możliwością, walki obywateli
wyjechał się na obywateli, np. Dmowski, Kłob
Grew.

Do Skoła również należeli ludzie.
3 maja 1920r. był to dzień polski. Bando
nie polskie, jedno z nich, masek, na
pomysł, ewentualnie, nie było, np. 1920r.
Półt. Czy jako był słuchacz, nie było, np. 1920r.
Odp. - nie było, np. 1920r.

Półt. Czy jako był słuchacz, nie było, np. 1920r.
Odp. - nie było, np. 1920r.

Półt. Czy jako był słuchacz, nie było, np. 1920r.
Odp. - nie było, np. 1920r.

Odp. - nie było, np. 1920r.

Półt. Czy jako był słuchacz, nie było, np. 1920r.
Odp. - nie było, np. 1920r.

Oslo. W 1936 Niemcy

— Zdarzały się sporadyczne wypadki, napadło na ludność polską, Niemcy poddawali, prowadzili pobit

Przed: Niezyskał pan o tym by Niemcy z

Oslo: — Tak, to przytłaczał, jeden z Niemców

ostrego, niemieckiego ocykującego się napadnie. Niemcy nie mieli wstępowania do Polaków. Wreszcie o ile Polak dobrze

Przed: Jaki był stosunek Niemców do Polaków

Oslo: — Dechawce wyjechał, do Polski, a do tych którzy pozostali Niemcy specjalnie nie przejeżdżał, się.

Simorozam zgodzić relacji z moją wypowiedzią
i zaznaczyć, że nie ma wyjątków, gdyż maksymalnie

a) z ujawnieniem mojego użycia

b) bez ujawnienia mojego użycia

Autoryzowano 28.07.1973

Leone Hufon

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
WOLSZTYNIE

5

22. VIII. 1941

Lena Greywick

Formularz ewidencji

A) Część ogólna

- 1) Pełniący na Równie w 1920 roku.
- 2) N celu zbadania przyczyn przegranej polskiej. At-ran-ty
- 3) Kto Naulowe H-storychów pny 26 w Gdansk
- 4) Jaki użył
- 5) Benowo pow. Słom
- 6) Wywiad. przeprowadzony pny pomocy pykani
- 7)
- 8)

B) Część personalna

- 1) Franciszek Szware, 28. 11. 1896r. Benowo
- 2) Szkoła podstawowa w Olsztynie
- 3) Rolnik posiadający przyswój gospodarstwo
- 4) Nie
- 5) Nie
- 6) Był uczestnikiem wyłączenia
- 7) Jan Szware chętnie zgodził się na udział w wyłączeniu, mimo-
stać wsi mógł się wyłączenia
- 8) Nie
- 9) Jan Martyniak, Słom
- 10) 17
- 11) Srednie, student
- 12) Instytut Historii 26 Gdansk ul. Władki 24/66
- 13) Cóżel kół
- 14)

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
OLSZTYN

Był Jakiś część mieniaców Benona Hauwoli
Polacy?

Odp. Benona było męz na jst polski.

Cyt. Czy wystąpił mieniaców Benona mieniaców
mowacych po polsku mieniaców za Polaków?

Odp. Ewangeliści mowacy cyko po polsku nie
byli Polakami. Wst z tych ludzi była
Hawuram, i a czuli są Polakami. 250%
procent mowacych po polsku 5% do 6% ude-
żało do Związku Polaków i byli to byli
fraudantami Polakami. Taka bardzo często
mówili do Centrum Katolickiego.

Cyt. To ludzi w Bawonii głosowało. Ze
Polacy?

Odp. Niemcy sprowadzi li ludzi urodzonych tutaj
i bli przeważali o rożniach polskości.
Jedynie parat katolicki i 80% frekwencji
za Polacy.

Cyt. Czy wszyscy mowacy po polsku głosowali
za Polacy?

Odp. Nie, bo a co mówili do Centrum Katoli-
ckiego głosowali za Niemcami. Ksiądz Pullisa,
który mówi po polsku, ale on jest Niemcem
był przebiegłym przez Niemców, Ksiądz ten
namawiał ludzi do głosowania za Niemcami.
A nawet 1/4 mieniaców ^{Benona} głosowała za Polacy.

Pyt. Jakich pan znał kręgi polskie,
tzw. Polaków francouznych?

Odp. Mnie ich nie znałem, ale był Jan
ks. Piwa z Kłodzka, ks. Sołtyś z Wrocławia
z Kłodzka i ks. Tomasz z ^{Strawna} ~~Wrocławia~~.

Pyt. Jakiego rodzaju polskie działalności w Poznaniu?
Odp. Organizacji Solidności do której m. in. na-
leżał Berenelt, Szwarc Jan - a sumie liczyło
ona do 10 000 (według danych 1900 r.).

Pyt. Jakiego były cele tej organizacji?

Odp. Oni brali wzięcie polskie. Byli w-
brojeni w broni, którą samemu nosili.

Pyt. Czy w Poznaniu byli wrogi?

Odp. Tak, jak było zebranie to oia przypieczętował.
Pyt. Jakiego rodzaju organizacje polskie były
Odp. w Poznaniu?

Była Biblioteka polska.

Pyt. Czy były organizacje w Poznaniu?

Odp. Polskie wroc były organizacją tamte gdzie
teraz jest sklep spożywczy. Tłumaczył się z polsk.
Miał premariać. ks. Senga

ale Niemcy rozbiti to zebranie (po wrześniu 1920)

Opiera tego było zebranie w Bernolka na
podwórku (wtedy przypieczętował). I to
zebranie się odbyło.

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
WOLSZTYNIE

Pyt. Czy niekiedy pan o możliwości inter-
wencji zbrojnej armii Hallera?

Odp. Nie.

Wierzę, że państwo polskie upadnie i zostę
Niemcy Was nie przyjmą, a państwo
polskiego nie będzie.

Stwierdzam zgodność treści z moją wypowiedzią i gwarantuję
za wykorzystanie tych wiadomości do badań naukowych.

- a) z ujawnieniem mojego nazwiska,
- b) bez ujawnienia mojego nazwiska

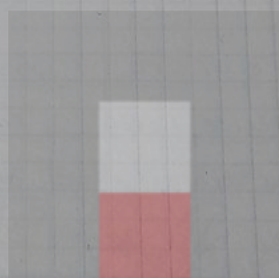
Autoryzowano dn. 29.07.1972

Janusz K. Jankowski

INSTYTUT PÓŁNOCNY

im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
W OLSZTYNIE

Pyt. Czy orientował się pan jak wyglądała
sytuacja wrocławska w Białej Górze?
Odp. Zdecydowany wpływ niemiecki. W Białej Górze
Mancypalem w Białej Górze był Niemiec, i
który był zdecydowanym Polakiem.
Niemcy dawał po polsku.
Pyt. Czy w Białej Górze była polska szkoła?
Odp. Nie, była niemiecka - mianowicie był
Schwexman.
Pyt. Czy zdarzały się przypadki, że Polacy
rezygnowali do niemieckim placówce pracy ni-
miejczyli byli z polskimi i Niemcami
na tym terenie?
Odp. Nie, nie było.
Pyt. Czy był pan o wojnie polsko-rosyjskiej?
Odp. Nie.
Pyt. Jak wyglądała propaganda niemiecka?
Odp. Niemcy rozwinęli swoje placówki, otworzyli
szkółki, które gospodarze do miasta przyjeżdżali
wtedy, który cięgnął słone łosie, gospodarze
wtedy do miasta musieli sami iść, więc i sp.
- pod placówkami niemieckimi, to jest gospodarze Niemcy
obok tego placówki był inny przedsiębiorca, z
którym padłszy obywatela niemieckiego, który cięgnął
chwała słone łosie - to jest gospodarze Polacy
tego typu placówki było więcej.
Niemcy propagowali hasła, że Polacy z
tych ziem roznieśli Plaktonami jako
Niemcy, jako że polskie z rękoma niemieckimi.

D) Część krytyczna

- 1) usterkanie prawa Smarceń, gwałt 14-16^{tych}
- 2) atak Henryk Gwiliński z strony Łowczyńskiego
- 3) Główny Franciszek Smarec nie był właściwie powołanym
o tymśm. Nie stawiano pytania o jego osobę, nie było
prezencji (np. o jego osobę było przesłanie przez 20^{tych}).
Przedstawienie, przynajmniej dwóch świadków o usterkach
osobowości było taką samą przesłanką.
- 4) Same personalne zeznania powołane przez przesłanie bez
zaświadczenia sądu.
- 5) Osobowości na podstawie przesłania opierał się przesłanie
prezencji i jego okoliczności. Nie miał przesłania nie przesłania.
- 6) Rozstrzygnięcie p. Hejdelman i Bratniej Góry oraz p. Zgry namierzenia
i zeznania p. w Radomskiego.
- 7) W toku przesłania nie przesłania z innymi przesłaniami usterkami.
- 8) —
- 9) Cel przesłania rozstrzygnięcia w sprawie przesłania. Rozstrzygnięcia przesłania
przesłania przesłania przesłania przesłania przesłania przesłania.
- 10)

28.08.1941

[Signature]

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
WOLSZTYNIE

10

- 45

10

- 45

10

Tyt. red. Na czym polegał pan udział w plebiscycie?
 Odp. — Cieszyliśmy się naszymi wieloznacznymi polskimi
 i niemieckimi. W Pustolinie odbywały
 się wielkie polskie przyjeżdżały tu jakis teatr
 wystawiali sztuki polskie, między innymi
 "Zmarły chłopek" Niemcy buntowali
 się przeciwko naszymi niemiecom. Przyjeżdżało
 tu dużo ludzi. Urządzano wiele zabaw, po-
 rzezynek i manifestacji. Ktoregoś
 dnia pojechaliśmy do Pieniat. Niemcom
 nie podobano się, że było nas tak dużo
 kiedy wracaliśmy napadli na nas
 Niemcy egzekutowali się w obecnej gminie
 i egzekutowali tam na nas zaskakująco. Ja
 również zostałam pobita pałką

na drugi dzień u Pułkozników zabrano
Pyt red. Czy pamięta kiedy to było?
Odp. — Na pewno pamięta przed plebiscytem
Pyt red. Gdzie odbywały się zbiegi?
Odp. — W okolicach wsi. W Pustolinie wio.
Pyt red. Jaka była panu rola w organizowaniu zbiegów?
Odp. — Wskazywałem ulotki, polskie, np. do
wsi Sztumskie Pole, gdzie Niemcy organizo-
wali manifestacje, a przez polski Niemcy
zorganizowali manifestację i ludność
zobowiązano do stawienia się na manifestację
w Pustolinie. Wskazywałem również ulotki
i wsiach.

Pyt red. Skąd panu otrzymywano materiały - ulotki, pla-
kаты?
Odp. — Z Komitetu Wyborczego Pustolinie, z
organizacji ulotki, plakaty, gazety o obywatel-
stwie.

Pyt red. Czy była uwaga na ulotkach?
Odp. — Była uwaga o tym aby głosować za Polską
Pyt red. Kim byli ci ludzie którzy przemawiali na
miejscach?
Odp. — Nauczyciele, księża, w Pustolinie przemawiał
pan Siergiej (miejscowy), pan Baran
które odbywały się na wolnym powietrzu, a
także w mieszkaniach np. u Kąkolowskich,
Barnow. Niemcy często uszczelniali
dobre.

Pyt red. Czy istniały jakieś związki, polskie w okresie
plebiscydu?

Odp. — Raczej nie, powstawały one po plebiscyście
istniał natomiast teatr polski oraz chór
który wyjeżdżał z występami do okolicznych
wsi.

Pyt red. Co panu słyszała o Szkole?

Odp. — Słyszałam, brzdękali w manifestacjach
np. w Pustolinie.

Pyt red. Kto należał do Szkoły?

Odp. — Należało wiele osób, także nie pamiętam
Pyt red. Czy istniały jakieś składy broni?

Odp. — Na pewno tak, ale nie wiem gdzie

Pyt red. Czy istniały jakieś legendy niemieckie? Jakie?

Odp. — Tak, istniały. Nie pamiętam jakie

Pyt red. Czy Polska otrzymała pieniądze?

Odp. — Dawał rząd polski pieniądze komitetowi wy-
borczemu. Był mowa o placenie za brzozy i ty-
pografii.

Pyt red. Czy na miejscu występował również klubowicz-
ski, Hrabowski, Chędkowski, Dąbrowski,
Sierakowski często przebywała w Pustolinie

Pyt red. Czy istniały kontakty z Polską?

4.
12
Odp - O okresie plebiscytu przyjeżdżali Polacy?

Pyt. red. Czy wtedy przyjeżdżali do górnictwa do RHM?

Odp - Wtedy, ale zależało się o wyjazd do zwałnia. Wtedy może było kupie gospodarstwo, a jeżeli, to rolnicze.

Pyt. Jaki był stosunek ludności miejscowej do wojny?

Odp - Wtedy, w 1920 r. nie interesowano się tymi sprawami?

Pyt. red. Czy wówczas się z możliwością zbrojnego wyjazdu?

Odp - Przed plebiscytem tak, później już nie. Po plebiscywie pokazaliśmy polskie siły, faniotyczne zabrane okupacji, wyłapywaliśmy na przesłuchach.

Pyt. red. Czy po plebiscywie Polacy wyjeżdżali do Polski?

Odp - Tak, wyjeżdżali. Z Tostalina wyjeżdżali.

Pyt. red. Jak odnosiło się do robotników sezonowych?

Odp - Wyjeżdżali. Zdobyci się także wyjazdowi. Wtedy na stronę niemiecką. Robiono to pod wpływem propagandy niemieckiej - o chlebie.

Wypowiedzi uczestników:

Pyt. red. 1) Czy istniały wypadki ekologiczne, katastrofy?

Odp - Wtedy, w 1920 r. aby wskazać na wojnę polską - radziecką, o powstaniach stroskich?

Odp - Wtedy, ludność nie brała udziału w wojnie, już z tego robotnicy którzy przybyli z Polski.

Pyt. red. 2) Czy wówczas było zabójstwo w tym okresie (1920 r.) z komunistami wziętym na tym terenie?

Odp - Tak, oczywiście, ale nie przypominam sobie wypadków by współpracowali z Polakami.

Pyt. red. 3) Jaki był stosunek komunistów do przywrócenia tych ziem, czy powinni wskazać do Niemca czy do Polski?

Odp - Wtedy, w 1920 r. było Niemcem i Rosją w wypadku komunistów występujących przeciwko Polsce.

Pyt. red. Czy członkowie partii Centrum oddawali na propagandę niemiecką?

Odp - Tak, oczywiście, zwalczali wszystko co było polskie.

Stwierdzam zgodzić się z moją wypowiedzią i zgodzić się do na wykreślenie jej do celu naukowego.

a) z ujawnianiem mojego nazwiska

b) bez ujawniania mojego nazwiska

Pracownia Trainska

D. Część krytyczna

4.
12

1. Wywiad został przeprowadzony w domu pani Franciszki Bychowski w Pustkowie dnia 26. VIII. 1974 o godz. 14.30
2. Osobą prowadzącą był Aleksander Alemp
3. Pani Bychowska z ekscytacją się na powrocie, skłoniła się do pokazywania albumu z zdjęciami i stała się w miarę miłą i sympatyczną. Wskazywała na niektóre z nich, opowiadała o nich, a także o sobie. Pokazywała album z zdjęciami i stała się w miarę miłą i sympatyczną. Wskazywała na niektóre z nich, opowiadała o nich, a także o sobie.
4. Sądziła, że dane personalne podane bez jakichkolwiek zastrzeżeń, po skróconym wywiadzie.
5. Opierała się na własnych doświadczeniach i spostrzeżeniach z okresu plebiscytu. Nie czytała nic na temat emigracyjnych wydarzeń.
6. Podawała adres pani Raske z Pustkowa - jako uczestniczkę w plebiscyście.
7. W domu Bychowskiej nie ujawniły się inne zagadnienia.
- 8.
9. Cel został osiągnięty. Uważam, że rozmowa została przeprowadzona w sposób satysfakcjonujący. Nie potrafiła wymienić imion i nazwisk, faktów. Długość wywiadu była ok. 45 minut.

10.

28. VIII. 1974 r.

Teofil Przybycki

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
WOLSZTYNIE

Formularz źródła relacyjnego

13

A) Część ogólna

- 1) Plebiscyt na Pomorzu w 1920 r.
- 2) W celu badania przyczyn przegranej polskiej, tzw. Alt-mankowy
- 3) Kółko Naukowe Historiów przy UG w Gdańsku
- 4) Jak rozróż?
- 5) Trzaski pow. Setum
- 6) Wyniad przeprowadzony przy pomocy pytań.
- 7)
- 8)

B) Część personalna

- 1) Hanna Wierolman, 22. II - 1901 r. Kończewo
- 2) Szkota podstawowa - niemiecka
- 3) emeryt Setum Biała Góra pow. Setum
- 4) Nie
- 5) Nie
- 6) Była uczestniczką oświatowych wykładów
- 7) Bardzo często uczestniczyła w odpowiedni.
- 8) Nie
- 9)
- 10) Jan Skarbyński, leśniczy pow. Malbork
- 11) średnie, student historii UG
- 12) Instytut Historii UG Gdańsk UG ul. Kościuszki 24/26
- 13) otwierała
- 14)

C) Czyś zrodzona

Pyt. Jak (wygląd) sytuacja narodowościowa
w Kowieńskiem, w której polskiej?

Odp. Kowieńskie był węg. mieszany. Gospodare
w większości mówili po polsku, ale część z nich
była ewangelickimi.

Pyt. Jak organizacja polskiej młodzieży w Kowień-
skiem?

Odp. Hr. Szarboński założył Towarzystwo św. Krzyż
Święci przyjeżdżali z Warszawy i Siedlca i
organizowali sebrania.

Pyt. Czy sebrania odbywały się często?

Odp. Niekiedy. Razem, po polsku, raz po
rosyjsku, raz po polsku, który był kie-
rowany przez propagandy. ^{z Poznania} Ciekawe, że po
brańskich. Dawał też wskazówki naszej młodzieży,
która też przemawiała.

Pyt. Czy Niemcy próbowali rozbić te sebrania?

Odp. Nie.

Pyt. Czy słyszała pani o organizacji "Łokot"??

Odp. Nie pamiętam.

Pyt. Czy słyszała pani o trudnej sytuacji Polaków
w tym okresie?

Odp. Tak, ale my nie myśleliśmy, że Polska przestanie
iść dalej.

Pyt. Czy docierały do was polskie gazety, kresle?

Odp. Tak, na sebraniach. Laskowski przynosił
gazety "kuba spod Hartenburga" gada.

INSTYTUT PÓŁNOCNY

im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
W OLSZTYNIE

Pyt. Czy z komendanta był ochotczy do wyjazdu
polskiego?

Odp. Tak - Półabla Melasander, Holsti, ^{klasy} Wiśniewski,
Heisterger atypili na francie 'Kucholium' do
armii Hallera.

Pyt. Jak by wyglądał Angielski w Sztumie?

Odp. Nymau. On był z pochodzenia polakiem,
ale zachował pewną neutralność.

Pyt. Czy brata Jana uduł w polkach. Gne-
jonych.

Odp. Czwarte.

Pyt. Jak był jeniec plebisytu?

Odp. Jeneć emigrator przybył z Niemiec.
Audue ci mówili po polsku, ale Jęszalik

za Niemcami. im Majaketa Ketrzynskiego w Olsztynie

Do nas, do domu w komendancie przyjechał
z Niemcami ojciec brat z ^{uzmem} Holstami. On Jęszalik

za Niemcami i z tego powodu się polszczyli
i oni szybciej musieli wyjechać do Niemiec.

Pyt. Czy ujemnie sądzili plebisytu wplynęły na
stabilizację polskości na tych terenach?

Odp. Kiedyś mówili, że Polska była 3 razy niedu-
ża i będzie 3 razy ^{złogadna} większa. Audue mówili;

że Polska powstała. WOLSZTYNIE

Pyt. Jak były konsekwencje narodowościowe
przebiegu plebisytu?

Odp. Po plebisycie wielu Polaków wyjechało
do Polski a na ich miejsce przybyli Niemcy,

(ok. 10 rodzin uciekło do Polski).

Pyt. Co pan słyszał o Paulu Lindberghu? AS
Odp. Lindbergh był zakonem i oduczał się
tegoż banku. Ja oduczałem się w Niemczech,
Pyt. ale istniała ustawa o zabijaniu Polaków
w Niemczech. To promieniowało z granic.
Pyt. Czy po przeobrażeniu plebisytu Niemcy
stworzą republikę wobec Polaków - abdykacji?
Odp. Tak, usuną Polaków z zajmowanych
stanowisk. Moja rodzina miała zamiar
się przeprowadzić do Polski ale matka zmarła
zastawiona, że tu Polska była i będzie i
złatego zastawimy.

Stwierdziłem zgodności planu z moją wypowiedzią i zgodziłem się
na wykorzystanie tych materiałów do badań naukowych
z wyjątkiem mojego nazwiska.
~~z bez wyjątkiem mojego nazwiska,~~
Autoryzowano dn. 28.08.1992

Wojciech Wójcik

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
WOLSZTYNIE

2) Czego dotyczy

16

- 1) mieszkanie pani Wiedman, godz. 12-14⁰⁰
- 2) dr Józef Godlewski
- 3) pani Kiedman nie była poinformowana o wykładzie, ponieważ rozmowa odbyła się w domu, z wykładem miała przeprowadzić uczestnicząc. Pani Wiedman wykazała dużą ciekawość i dyskusję i rozmowę, a następnie nie było żadnych cywilizacji i trudności z przeprowadzeniem wykładu.
- 3-4) Rozmowa gołębca ze wsi Kowiaty, od urodzin lat zapisała się pracą na roli, obecnie jest na emeryturze
- 4) im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie
- 5) Rozmowa opierała się głównie na własnych spostrzeżeniach
- 6) Nowych adresów nie podała
- 7) w trakcie wykładu nie było żadnych zapowiedzi ubocnych
- 8) Informacje były w miarę rzeczowe, rozmowa była uprzejma i w miarę prosta
- 9)
- 10)
- 11) 10 IX - 1971r. Jan Kartyński

A Część ogólna

1. Plebiny na Pomieście w 1920 roku
- 2.
3. Kto Naukowe Historię przy UG
4. Jak mycej
5. Mirany, parcia Portolun, pon Setum
6. Hymad terenowy z wykorzystaniem Kwestionariusza pytań,
- 7.
8. Odpis pisma Hogenwalskiego Kom. Frontu Narodowego w Olsztynie do p. Jęwo-
tonia (nr 157/56) w sprawie nadania, jakie politycznej w Urzędzie
pon Olsztyn imienia Jej Brata Bolesława

B Część personalna

1. Halena, Jeziotomice - Radłke, ur. 5. VII 1910 r.
2. 8 klas, radnicza, nadal przejeżdża na własnym gospodarstwie,
3. Mirany pła Portolun, pon Setum,
4. Mogły nie udebielata hymad na interesujący nas temat,
5. Była uprzedzona o hymadzie przez członków o boza 24 VIII 1971 r.
6. Była świadkiem badanych wydarzeń,
7. Nazwisko p. Jeziotomice jako świadka plebinytu podał ob. hieccereycki
ze Setumu. Pierwszy kontakt nawiązano w miejscu respondentki 24 VIII
1971 roku.

8. Me nie czytała.

9.

10. Aleksander Klomp, 21 II 1948 rok w Gdaniku,

11. Miepette myce, student Historii UG w Gdaniku

12. Gdynia - Orłowo, ul. Przemysłowa 18 m.1, Instytut Historii, Gdanik
i Kładki 24/26.

13. członk Kota,

14.

INSTYTUT PÓŁNOCNY
im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
W OLSZTYNIE

Pyt. Co pan słyszał o plebiscytach?

Odpr. Przyjeżdżali z Hestfalu, z Niemiec żeby głosować.

Pyt. Kto przewodził narodowościowo w Miranach?

Odpr. Mierkalu u niego Polaków Niemcami byli karczmarscy nauczyciel.

Pyt. Kto występował na wiecach?

Odpr. Przyjeżdżali Sierakowski z Kaptana, von Pianska [jej syn zdanem rocznieczym niemieckim obecnie w Sopocie] dwuletnia Michałowa.

Pyt. Jakże zorganizowano wiecie?

Odpr. W prywatnych domach m.in. u mego ojca Frankuska. Jako-
toż. Ojciec rozmawiał nocą plakaty, które były czytane
przez Niemców. Kto oglądał się na naszych rybach niemieckie
plakaty przedstawiające rodzinę. Na niej w języku niemieckim
pisało: „my chcemy mieć chłopców, mamy głosy za Niemcami”.
Głosowanie odbyło się w szkole. Do komisji wyborczej należeli:
Baczewski, [p. Jędrzejowski] nie jest tego zbyt pewny oraz H. Schmitz Gier-
ski (zm. w 1945 roku). Ojciec był mężem zaufania Zmęski Polakini w Niemczech
Dziatassam tego Zmęski byli, hr. Sierakowski, Bengel, a w szkole Zmęski.
Mironowska

Pyt. Czy ojciec utrzymywał działalność na rzecz polski?

Odpr. Miał bardzo dużo przykrości ze strony Niemców. Wybijano nam szyby
w oknach, występował przeciwko niemu nauczyciel Neugebauer.

Ojciec nie mógł pracować, bo chodził na polskie zebrania.

Dostał w końcu pracę u hrabiego w Michorowie.

Pyt. Kto przyjeżdżał na zebrania do ojca?

Odpr. Przyjeżdżali, Bacz, Baczewski, hr. Sierakowski z Kaptana, Kazimierz
Donimurski z Czarną.

R-7

Tytuł

Pyt. Co słyszała pani o działaniach „sokola”?

[- Respondentka odpowiedziała na srobowane pytanie, gdyż zaczęła mówić o „Młodym Polaku w Niemczech” I.

Pyt. Czy Polacy gromadzili broń przed plebiscytem?

Odp. Głównie miał schowany broń (coś małego).

Pyt. Czy były walki między Polakami i Niemcami?

Odp. Nie wiem. Były plany walki organizowane przez Dorżewskich, Płanickich, którzy fundowali, kawy, płacąc. Polacy walki przedstawiały nie później w walki.

Pyt. Czy Polacy finansowali akcję plebiscytową?

Odp. Miał nie dostać pieniędzy, chociaż podobno z Polaki nadto dawał jakieś fundusze.

Pyt. Czy Niemcy przygotowywali się do plebiscytu?

Odp. Tak. Niemcy nie mieli.

Pyt. Jak wyglądała na Pomorzu wiadomość o wojnie polsko-radzieckiej?

Odp. Był spokój. Każdy czekał na Polskę.

Pyt. Czy słyszała pani o armii Hallera?

Odp. Nie, nie słyszałam.

Zgadzam się na wykorzystanie mojej relacji do celów historycznych naukowych.

3 VIII 1972 r.

Radtke Waleria

ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
WOLSZTYNIE

10. Łosi kufcowa

19

1. Był nad przeprowadzono w mieszkaniu respondentki w Miranach. Pani Jędrzejowska rozmawiała z nami 25 VIII 1971 między godziną 13-14 stg.

2. Piotr Klemp.

3. Rozmowa nie była zakończona naszym przyjazdem, choć dopiero co została po popołudniowej drzemce życiennie ułożona do redaktora i osoby towarzyszącej starała się odpowiadać na wszystkie pytania. W trakcie rozmowy odstąpiła rozmówcom wiele pamątek rodzinnych, a P. Klemp dokonał na miejscu odpisu jednego dokumentu, który stanowi załącznik do formularza śledztwa relacyjnego. Respondentka nie wypowiadała się o dyktando o tym, że nie słuchano żadnych przesłuchaniach niemożliwych prowadzenie swobodnej rozmowy.

INSTYTUT PÓŁNOCNY

im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie

5. Prośba oddać wspomnienia 10 letniej wówczas p. Jędrzejowskiej i późniejsze opowiadania jej ojca.

6. Rapsy i Kerner z Starego Targu.

7. Respondentka jako jedyna nasza rozmówczyni podała nam treść niemieckiej ulotki plebisytowej.

8. Utrudniona. Patrz p. 5.

9. Rozmowa nie była w stanie doprowadzić na szereg postawionych jej przez redaktora pytań. W niektórych zagadnieniach zarejestrowanych (niemieckie ulotki, broni osobista ojca) wykazała nam dość znajomości rzeczy.

10.

11. 1. IX 1971

Aleksander Klemp